

Sygn. akt III KK 200/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 grudnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)

SSN Michał Laskowski (sprawozdawca)

SSN Marian Buliński

Protokolant Jolanta Włostowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Małgorzaty Kozłowskiej
w sprawie T.K.

skazanego z art. 280 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 7 grudnia 2017 r.,

kasacji, wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 26 października 2016 r., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w [...]

z dnia 24 marca 2016 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

T.K. oskarżony został między innymi o to, że:

- w nocy z 29 na 30 czerwca 1994 r. w [...], działając wspólnie i w porozumieniu z innymi ustalonymi osobami, w stosunku do których prowadzone są odrębne

postępowania, kierując zorganizowaną grupą przestępczą o charakterze zbrojnym, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, używając przemocy wobec właściciela agencji towarzyskiej „P.” S. S. oraz pracownika tej agencji M. G. poprzez bicie i kopanie po całym ciele doprowadził do rozporządzenia mieniem w kwocie 1.200.000.000 zł przed nominacją, to jest o przestępstwo z art. 280 § 2 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. (punkt V aktu oskarżenia),

- pod koniec czerwca 1994 r. w [...], działając wspólnie i w porozumieniu z innymi ustalonymi osobami, w stosunku do których prowadzone są odrębne postępowania, kierując zorganizowaną grupą przestępczą o charakterze zbrojnym, posługując się niebezpiecznymi narzędziami w postaci kijów baseballowych, używając przemocy wobec D. R. przez bicie kijami baseballowymi po całym ciele oraz rękami po twarzy zabrał w celu przywłaszczenia kwotę 800,00 DEM, równowartości nie mniej niż 11.045.000,00 zł przed nominacją, którą to kwotę przekazała A. R., prowadząca agencję towarzyską „M.”, to jest o przestępstwo z art. 280 § 2 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. (punkt VIII aktu oskarżenia),
- w okresie od stycznia 1997 r. do 30 sierpnia 1997 r. w [...] brał udział w związku przestępczym o charakterze zbrojnym, mającym na celu popełnianie przestępstw zagrożonych karą roku pozbawienia wolności, w tym wymuszeń rozbójniczych, to jest o przestępstwo z art. 258 § 2 k.k. (punkt XI aktu oskarżenia).

Sąd Okręgowy w [...], w wyroku z 19 grudnia 2013 r., w odniesieniu do oskarżonego T.K.:

- ustalił, że czyn zarzucony oskarżonemu w punkcie V aktu oskarżenia, polegał na tym, że oskarżony T.K. w nocy z 29 na 30 czerwca 1994 r. w [...], działając wspólnie i w porozumieniu z innymi ustalonymi osobami, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, używając przemocy wobec właściciela agencji towarzyskiej „P.” S. S. oraz pracownika tej agencji M. G. poprzez bicie i kopanie po całym ciele doprowadził do rozporządzenia mieniem w kwocie 1.200.000.000 zł przed nominacją i przy zastosowaniu art. 4 § 1 k.k. zakwalifikował ten czyn z art. 282 k.k. i na podstawie art. 414 § 1 k.p.k. i art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. postępowanie w sprawie o ten czyn umorzył wobec przedawnienia karalności (punkt II części dyspozytywnej wyroku),

- ustalił, że czyn zarzucony oskarżonemu w punkcie VIII aktu oskarżenia, polegał na tym, że oskarżony T.K. pod koniec czerwca 1994 r. w [...], działając wspólnie i w porozumieniu z innymi ustalonymi osobami, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, używając przemocy wobec właściciela agencji towarzyskiej „M.” D. R. poprzez bicie kijami bejsbolowymi po całym ciele, doprowadził A.R. do rozporządzenia mieniem w kwocie 800,00 DEM, równowartości nie mniej niż 11.045.000,00 zł przed nominacją i przy zastosowaniu art. 4 § 1 k.k. zakwalifikował ten czyn z art. 282 k.k. i na podstawie art. 414 § 1 k.p.k. i art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. postępowanie w sprawie o ten czyn umorzył wobec przedawnienia karalności (punkt III części dyspozytywnej wyroku),
- uniewinnił oskarżonego T.K. od popełnienia czynu zarzucanego mu w punkcie XI aktu oskarżenia (punkt IV części dyspozytywnej wyroku).

Wyrok ten zaskarżony został przez prokuratora w zakresie czynów opisanych w punktach II, III i IV części dyspozytywnej wyroku na niekorzyść oskarżonego. Prokurator sformułował w odniesieniu do tych rozstrzygnięć zarzuty błędów w ustaleniach faktycznych i wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w zakresie czynów z punktów II, III i IV wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Apelację od opisanego powyżej wyroku wniósł także obrońca oskarżonego, z tym, że zaskarżył wyrok w części uznającej oskarżonego za winnego (punkty V-VIII części dyspozytywnej wyroku).

Po rozpoznaniu apelacji, Sąd Apelacyjny w [...], wyrokiem z 13 listopada 2014 r., uchylił zaskarżony wyrok w części objętej punktami II, III i IV i przekazał sprawę w tym zakresie Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Okręgowy w [...], wyrokiem z 24 marca 2016 r., ustalił, że „czyn zarzucony oskarżonemu w punkcie V aktu oskarżenia wyczerpywał znamiona występkę z art. 280 § 1 k.k. i przy zastosowaniu art. 4 § 1 k.k., na podstawie art. 414 § 1 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. umorzył postępowanie w tym zakresie wobec umorzenia karalności.”

Sąd Okręgowy, tym samym wyrokiem, w ramach czynu zarzuconego w punkcie VIII aktu oskarżenia, uznał T.K. za winnego tego, że pod koniec czerwca 1994 r. w agencji towarzyskiej „M.” w [...] , działając wspólnie i w porozumieniu z

innymi osobami, których sprawę wyłączono do odrębnego rozpoznania, posługując się niebezpiecznymi narzędziami w postaci kijów baseballowych, używając przemocy wobec D.R. przez bicie kijami baseballowymi po całym ciele oraz rękami po twarzy zabrał w celu przywłaszczenia 800 marek niemieckich, równowartości 1.104,50 zł na szkodę D.R. i A. R., to jest za winnego przestępstwa z art. 280 § 2 k.k. i za przestępstwo to wymierzył mu karę 4 lat pozbawienia wolności.

Ponadto Sąd Okręgowy w [...] na podstawie art. 414 § 1 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. umorzył postępowanie w zakresie czynu zarzucanego oskarżonemu w punkcie XI aktu oskarżenia wobec przedawnienia karalności.

Od tego wyroku apelację wniósł obrońca oskarżonego T.K.. Zaskarżył wyrok w części, tj. co do punktu II, a więc skazania oskarżonego za przestępstwo z art. 280 § 2 k.k. na szkodę D.R. i A. R. (zarzut z punktu VIII aktu oskarżenia). W apelacji obrońcy sformułowano zarzuty obrazy przepisów prawa procesowego, błędów w ustaleniach faktycznych, obrazy prawa materialnego i rażącej surowości orzeczonej kary. W konkluzji apelacji obrońca wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonego od zarzucanego mu czynu, a ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Po rozpoznaniu tej apelacji Sąd Apelacyjny w [...], wyrokiem z 26 października 2016 r., utrzymał w mocy zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w [...]. W uzasadnieniu tego wyroku, odwołując się do treści wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z 13 listopada 2013 r., stwierdzono, że „należy wskazać, że powodem dla którego Sąd Apelacyjny w [...] wydał orzeczenie kasatoryjne (m.in.) do punktu II wyroku Sądu Okręgowego w [...] (...) było uwzględnienie zarzutów apelacji prokuratora. Apelacja obrońcy oskarżonego uznana została w rozumieniu art. 457 § 2 d.k.p.k. za oczywiście bezzasadną. Oznaczało to, że żaden z zarzutów w niej zgłoszonych, pamiętając o kasatoryjnym charakterze orzeczenia Sądu Apelacyjnego, nie został uwzględniony w żadnej części. Powodem uchylenia wyroku było uwzględnienie zarzutów apelacji prokuratora”(s. 6 uzasadnienia). Sąd Apelacyjny zaznaczył nadto, że ponowne rozpoznawanie w postępowaniu odwoławczym tożsamych zarzutów apelacji obrońcy (dotyczących zawinienia oskarżonego) jest zabiegiem zupełnie bezcelowym (s. 8 uzasadnienia wyroku).

Kasację od tego wyroku wniósł obrońca T.K.. Zaskarżył w niej wyrok w całości i zarzucił mu „rażącą obrazę przepisu postępowania, która mogła mieć istotny wpływ na treść wydanego w sprawie orzeczenia, tj. art. 442 § 1 k.p.k. w zw. z art. 8 § 1 k.p.k., polegającą na uznaniu, że apelujący od wyroku wydanego na skutek uchylenia do ponownego rozpoznania sprawy, nie może ponownie rozpoznawać w środku zaskarżenia na tożsame do podniesionych uprzednio zarzutów w stosunku do czynu, co do którego nastąpiło uchylenie i ponowne przekazanie.” Autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w [...] i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Prokurator Okręgowy w [...] w pisemnej odpowiedzi na kasację wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja obrońcy skazanego okazała się zasadna, choć niezupełnie poprawnie sformułowany został jej zarzut. Skutkiem kasacji było uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Wskazane w kasacji rażące naruszenie przepisu art. 442 § 1 k.p.k. w zw. z art. 8 § 1 k.p.k. nie miało wprawdzie miejsca, przepis art. 442 § 1 k.p.k. adresowany jest wszak do sądu, rozpoznającego sprawę po uchyleniu wyroku i przekazaniu przez sąd odwoławczy sprawy do ponownego rozpoznania, niemniej z treści zarówno zarzutu kasacji, jak i jej uzasadnienia wynika, że intencją skarżącego było zakwestionowanie poglądu sądu odwoławczego o braku celowości rozpoznawania części zarzutów apelacji. Rzeczywiście, pogląd taki wyrażony został w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego w [...], co wskazano we wcześniejszej części niniejszych rozważań. W tym stanie rzeczy przepisem prawa procesowego, który mógł być naruszony w postępowaniu odwoławczym był przepis art. 433 § 2 k.p.k. Kontrola kasacyjna zaskarżonego wyroku doprowadziła do wniosku, że rzeczywiście doszło do rażącego naruszenia art. 433 § 2 k.p.k., poprzez niezasadne uznanie, że część zarzutów apelacji obrońcy nie powinna być rozpoznana.

Zauważyć trzeba, że po wydaniu pierwszego wyroku Sądu pierwszej instancji, sąd odwoławczy nie rozpoznał wszystkich zarzutów wniesionych apelacji.

Uwzględniając apelację prokuratora, Sąd Apelacyjny w [...] uchylił zaskarżony wyrok w części, ale wyodrębnionej wyłącznie w odniesieniu do poszczególnych czynów zarzucanych T. K. Z treści wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z 13 listopada 2013 r., nie wynika, aby doszło do uchylenia części zaskarżonego orzeczenia w odniesieniu do poszczególnych czynów, w tym zwłaszcza czynu na szkodę D. i A. R. Nie można zatem uznać, że w sprawie doszło do powstania częściowej prawomocności wyroku, zwłaszcza *sui generis* prawomocności horyzontalnej. Podkreślenia wymaga także, że w pierwszym wyroku wydanym w tej sprawie przez Sąd pierwszej instancji, co do czynu zarzucanego w punkcie VIII aktu oskarżenia (na szkodę D. i A. R.) doszło najpierw do zmiany kwalifikacji prawnej czynu z art. 280 § 2 k.k. na art. 282 k.k., a następnie do umorzenia postępowania przeciwko oskarżonemu i z tego punktu widzenia obrońca oskarżonego nie podważał tego rozstrzygnięcia. Sytuacja uległa zmianie po uwzględnieniu wniesionej na niekorzyść oskarżonego apelacji prokuratora, uchyleniu wyroku i ponownym rozpoznaniu sprawy. W zakresie czynu opisanego w zarzucie VIII aktu oskarżenia, T. K. uznany został za winnego przestępstwa z art. 280 § 2 k.k. i skazany na karę 4 lat pozbawienia wolności. W tym układzie procesowym, obrońca zaskarżył to rozstrzygnięcie i sformułował zarzuty, które choć rzeczywiście są wierną kopią tych z pierwszej apelacji obrońcy w sprawie, powinny jednak zostać rozpoznane, tym bardziej, że wprawdzie zarzuty apelacji zostały właściwie skopiowane, ale uzasadnienie apelacji obrońcy zawiera odmienne treści i przedstawia argumentację, która powinna stać się przedmiotem rozważań sądu odwoławczego.

W tym stanie rzeczy efektem błędnych zapatrywań Sądu Apelacyjnego w [...] było pominięcie podczas kontroli instancyjnej czterech spośród siedmiu zarzutów obrońcy z 2016 r., co stanowiło naruszenie art. 433 § 2 k.p.k. i miało charakter rażący. Trudno ocenić rzeczywisty wpływ tego uchybienia na rozstrzygnięcie; żeby to ustalić Sąd Najwyższy musiałby w rzeczywistości przeprowadzić kontrolę odwoławczą zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego, a to niewątpliwie nie jest zadanie sądu kasacyjnego. Z pewnością jednak nie można *a priori* uznać, że takiego istotnego wpływu na treść orzeczenia nie mogło ono mieć.

W tej sytuacji konieczne stało się uchylenie zaskarżonego kasacją wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania w

postępowaniu odwoławczym, w trakcie którego podda on kontroli odwoławczej wszystkie zarzuty apelacji obrońcy oskarżonego, co nie oznacza rzecz jasna, że ostateczne rozstrzygnięcie w tej sprawie musi się różnić od tego, jakie znalazło się w zaskarżonym kasacją wyroku.

kc